

۱۵۹۱۷۹۰
۹۵ ر ۳ ر ۴۲
ایشان رحمت الله

غفلت‌ها و کاستی‌ها در تحقیقات و مصادیق آنها

(تجدید نظر اول)

فارسی - انگلیسی

تألیف :

دکتر عزت‌الله نازی

استاد دانشگاه تربیت معلم

استاد دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات)

استاد افتخاری دانشگاه دیکن، استرالیا

و

دکتر مریم سیف‌نراقی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

استاد دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات)

استاد افتخاری دانشگاه دیکن، استرالیا

ارسان
نشر ارسباران

عنوان و نام پدیدآور: غفلت‌ها و کاستی‌ها در تحقیقات و مصادیق آنها (فارسی - انگلیسی) تجدیدنظر اول / تألیف: دکتر مریم سیف نراقی و دکتر عزت‌الله نادری
مشخصات نشر: تهران: ارسباران، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۷۸، ۹۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.

شابک: ۷-۴۸-۷۳۸۵-۶۰۰-۹۷۸

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

یادداشت: فارسی - انگلیسی

یادداشت: ص.ع به انگلیسی؛

Ezatolah Naderi, Shortcomings and Pitfalls in Research ...

موضوع: تحقیق - روان‌شناسی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ غ ۷۹ / ۵۵ / ۱۸۰ Q

بند - یوبی: ۰۰۱/۴۲

شابک کتابشناسی ملی: ۵۰۷۲۰۵۹

شاید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، خوشبختانه کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و میزانی، بدون اجازه ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. پیامد این عمل نتایج نامطلوبی موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز محیطی ناعادلانه برای ارزش کردن زحمات دست‌اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود. در نهایت، دیر یا زود خود شما و فرزندان‌تان خواهد شد.

سایت

www.Virayesh-Ravan-Arasbaran.com

ناشر: ارسباران

پست الکترونیکی

panahir91@yahoo.com

غفلت‌ها و کاستی‌ها در تحقیقات و مصادیق آنها (فارسی - انگلیسی)

تجدیدنظر اول

تألیف: دکتر مریم سیف نراقی و دکتر عزت‌الله نادری

ناشر: ارسباران

نوبت چاپ: دوم، بهار ۱۳۹۷

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

تعداد صفحات: ۱۶۸ صفحه

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

ISBN : 978 - 600 - 7385 - 48 - 7

شابک: ۷-۴۸-۷۳۸۵-۶۰۰-۹۷۸

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم، پلاک ۶۳

تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

تلفن: ۸۸۹۷۳۳۵۸ - ۹

پیشگفتار تجدیدنظر اول	۵
مقدمه	۱۵
منظوم مقدمه	۱۹
۱. انتخاب موضوع تحقیق	۲۳
۲. تبیین موضوع تحقیق	۲۵
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۲۷
۳. پیشینه یا ادبیات موضوع تحقیق	۲۹
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۳۳
۴. بیان مسأله تحقیق	۳۵
حالات و ارسای متغیرها	۳۵
مصادیق غفلت و کاستی	۳۶
۵. هدف‌ها، فرض‌ها و سؤال‌های تحقیق	۳۷
هدف‌های تحقیق	۳۸
فرض‌های ویژه تحقیق	۳۹
سؤال‌های ویژه تحقیق	۳۹
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۴۰
۶. اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق	۴۳
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۴۳
۷. روش تحقیق	۴۵
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۴۷
۸. جامعه آماری	۵۱
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۵۱
۹. نمونه تحقیق: چگونگی تعیین حجم یا اندازه و نحوه گزینش آن	۵۳
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۵۳
۱۰. روش‌ها یا راهکارهای جمع‌آوری داده‌ها	۵۷
مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها	۵۹

۶۳	۱۱. روش‌های آماری
۶۵	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۶۹	۱۲. گروه‌های مستقل و وابسته در عملیات آماری
۷۰	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۷۳	۱۳. میزان ریسک خطا (α)
۷۳	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۷۵	۱۴. محدودیت‌های موضوع تحقیق
۷۷	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۷۹	۱۵. معرفت واژه‌ها و اصطلاحات
۸۰	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۸۳	۱۶. پیشنهاد
۸۳	مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها
۸۵	جمع‌بندی نظرات داوران ۴۱، قابلیت تحقیقی منتخب و ارجاعی در سال ۹۵-۹۶
۸۷	پیوست
۸۹	منابع

پیشگفتار تجدیدنظر اول

با سپاس به درگاه حل تعالی که فرصت بازنگری کتاب حاضر را عطا فرمود و با تشکر از یاران منحصراً و مدرسین بی‌شائبه (دانشجویان عزیز) که ما را در فراگیری و تجربه‌اندوزی یاری و همراه هستند و احتمالاً، بارها از ما شنیده‌اند که اگر ما از هر کلاس درس، به طلب آموزش، مطمئناً کلاس بعدی را شرکت نمی‌کنیم و از آن به بعد در پی کار دیگری خواهیم رفت. با همین تفکر از دانشجویان خواسته شد، این کتاب را نقد و بررسی کنند. اذاً، در این پیشگفتار آموزه‌های برخی از این همراهان در بخش فارسی، عیناً از نظر می‌گذرد و پس از مقدمه چاپ قبلی، به‌نظم درآمده آن را که توسط یکی از یاران دانشجوی صورت گرفته است، ارائه می‌کنیم.

ضمناً علاوه بر اصلاحات چاپی و ویرایشی چاپ اول، در خاتمه بخش فارسی جدولی را که خلاصه‌نظر دآوری ۴۱ فعالیت تحقیقی است، با رضای مختصر به نظر خوانندگان گرانقدر می‌رسانیم.

امید است چون گذشته ما را از هدایت و حمایت خود برخوردار فرمایید.

والسلام

دکتر عزت‌الله نادری - دکتر مریم سیف نراقی

بهار ۱۳۹۷

با هماهنگی به عمل آمده، توافق شده بود، در کارگاه پژوهشی به تاریخ ۸۸/۹/۲۲ برای جمعی از کارشناسان تحقیق در یک مرکز تحقیقات، راجع به عنوان ذیل بحث و تبادل نظر داشته باشیم:

«کاستی‌های متداول رایجی که از سوی پژوهشگران، عارض تحقیقات می‌شود و سبب انحراف جدی نتایج تحقیقات می‌باشد، کدام است؟»

قبل از شروع جلسه یادشده، نزدیکی بین حاضران با عنوان «تبارشناسی پژوهش از منظر علم‌شناسی» توزیع شده و تمامی اجمالی به آن و با توجه به سابقه ذهنی در این مقوله، هنگامی که فرصت سخن دست داد، مطالبی به شرح زیر ایراد گردید:

حق آن بود که سخن را به گونه‌ای که فکر شده بود آغاز کنیم؛ اما دیدن این جزوه و توجه به عنوان و محتوای آن، مقدمه بحث ما را قدری دچار تغییر کرد و ناگزیر جلسه را با توضیح مفهوم تحقیق به خلاصه زیر آغاز نمودیم:

با آنکه بدیهی است که تحقیق تنها راهکار در اختیار عالم برای فهم ماندنش است، و با این راهکار که مفهوم آن با مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و پرتوهای عقلانی جهان‌شمول و بدون تاریخ مصرف توضیح داده می‌شود، علم خود را جلا می‌بخشد و تجلیاتی از آن را در هر برهه از زمان متجلی می‌کند، اما عده‌ای^۱ که از

یک سو مفهوم عالم به معنای عالم (صاحب تزکیه و دانش محدودی^۱ از معارف بشری) را به درستی درک نکرده‌اند و از سوی دیگر، ویژگی‌های راهکار عالمانه در برخورد با مسایل را که صرفاً برخاسته از خرد ناب^۲ است، نمی‌شناسند. آنان عقیده دارند که چگونگی نگرش پژوهشگر به پدیده‌ها و جهان هستی که احتمالاً مبتنی بر مجموعه‌ای از پیش‌فرض‌ها است، تفکر و عمل محقق را هدایت می‌کند. به عبارت دیگر، چنین می‌پندارند که مبانی فلسفی مورد پذیرش پژوهشگر از مبانی هستی‌شناسی (ماهیت واقعیت)، مبانی معرفت‌شناسی (ماهیت دانش و فهم) و مبانی روش‌شناسی (چگونگی کسب دانش و فهم) بر روش تحقیق (روش دریافت تحقیق) برملا کردن کُنه امر) مؤثر است.

به نظر می‌رسد این گروه به نوعی در غفلت به سر می‌برند^۳ و یا تفکری در قدامت و اندازه داس‌خان^۴ پیر آن فیلمی^۵ را دارند که بازیگران آن عنوان می‌کنند: «هزاران راه برای رسیدن به غذا وجود دارد»، زیرا اینان نیز تصور می‌کنند که هزاران راه برای رسیدن به حقیقت و یا نزدیک شدن به آن وجود دارد. در حالی که تنها یک راه برای دستیابی به حق و برملا کردن کُنه امر وجود دارد و آن راه به استعاره و تمثیل همان «راه مستقیم» و برخورد از ویژگی‌های خرد ناب و رها و آزاد از پسندها و ناپسندها، خوش‌آمدن‌ها و ناخوش‌آمدن‌ها و ... است. ضعف دیگر تفکر این گروه، ماندن و گیر کردن در کلیات و دور شدن از حقیقت است.

بنابراین، اگر قصد دارید به درک مفهوم تحقیق به معنای «دست یازیدن به کُنه امر»، «حق برملا کردن» و «به حق نزدیک شدن» و مانند آن نایل آید؛ بسیار ساده است که تنها توجه خود را معطوف آن دارید که: اولاً، همان‌گونه که اشاره رفت، تحقیق تنها راهکار عالم برای عالم ماندنش است، زیرا پس از مند شدن^۵

۱. در بالاترین حد، در مقابل دانش لایتنهای حق تعالی محدود است.

2. pure wisdom

۳. چونکه بی‌رنگی اسیر رنگ شد موسی با عیسی در جنگ شد (مولوی)

۴. فیلم «مارمولک»، کارگردان: کمال تبریزی (پاییز و زمستان ۱۳۸۲). ۵. جمع شدن

دانش (از طریق شاگردی و یادگیری) در حوزه‌ای از معارف بشری نزد فراگیر، ظاهراً او در این حوزه به لقب «دانشمندی» نایل می‌آید و مردمان برای رفع مشکلات و فراهم آوردن پاسخ برای سؤال‌هایشان به ایشان مراجعه می‌کنند.

این مرجع بودن تا موقعی ادامه می‌یابد که این دانشمند در دانش خود به تحقیق و تفحص بپردازد و از طریق تحقیق به تجلیاتی در دانش خود دست یابد و دانش خود را جلا بخشد، والا مردمان دانش او را کاسد و کهنه تلقی می‌کنند و او خود به خود از مرجعیت خلع است. ثانیاً، تحقیق همان روش و شیوه‌ای است که عالم در هر حوزه از معارف بشری پیش می‌گیرد تا مبحث عالمانه‌ای را شکل دهد و ایجاد نماید. لذا، کافی است ویژگی‌های این راهکار مدّ توجه قرار گیرد و درک شود. ثالثاً، برای ما «سازمان‌های عادی» که دستمان از عالم غیب دور است، از یکسو حسب توصیه‌های سنت از این توحیدی، به‌ویژه دین مبین اسلام، بهره‌گیری هرچه بیشتر از عقل و خرد ناب است و از سوی دیگر، حاصل تحقیق، علم تلقی می‌شود و علم چیزی جز رأی مدلل و مستند عقلانی نیست.

لذا فراموش کردن این بدیهیات و رفتن آمان در چم و خم الفاظ، محدوده‌ها و دسته‌بندی‌ها^۱ و پرداختن به کلیات، ما را از حل مشکلات و فراهم آوردن پاسخ برای پرسش‌ها یا تهیه خوراک برای تصمیمات‌مان به سیاق عالم به معنای عالم (بهره‌گیری از خرد ناب) باز می‌دارد.

به عبارت دیگر، با اغماض و در قالب تمثیل می‌توان گفت که ری خود را در این باب، به مثابه گرفتاری جراحی دانست که قبل از پرداختن به مدارای بیماری که پای وی شکسته است، قصد می‌کند علت شکستن پای وی را دریابد، چه‌بسا وقتی این مقوله بر او آشکار شود، بیمار پاشکسته مرده باشد. لذا، در جست‌وجوی یادشده با چنین شروعی سعی شد با توجه به وقت محدودی که در اختیار بود، به توضیح برخی از ویژگی‌های امر تحقیق به عنوان روش برخورد عالم با مسایل فراویش

۱. به سخن دیگر، «نظریه پردازی» کند.

۲. لطفاً به نمودار «تبارشناسی پژوهش از منظر علم‌شناسی» برگرفته از جزوه توزیع‌شده در کارگاه پژوهشی، مورخ ۸۸/۹/۲۲، در پیوست همین نوشتار مراجعه شود.

مبادرت کنیم و در باب هر یک، نمونه‌ای از خطای احتمالی محقق را متذکر شویم. حاصل این کارگاه و تفکرات قبل و بعد از آن ما را برآن داشت که نوشته حاضر را با عنوان «مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌ها در تحقیقات» فراهم آوریم. در این خصوص، توجه به نکات زیر ضروری است:

۱. از جریان کلی تحقیق تنها ۱۶ مورد که حایز اهمیت بسیار است، انتخاب شده است.
۲. درباره هر یک از این ۱۶ مورد نخست توضیحات اساسی و مؤثر ارایه شده است و آنگاه در خاتمه، مصادیقی از غفلت‌ها و کاستی‌ها آمده است.
۳. مصادیق غفلت‌ها و کاستی‌هایی که در هر مورد از نظر می‌گذرد، صرفاً تأکید بر همان قوله وارد بحث در تحقیق ارایه شده، دارد.
۴. این مقاله‌ها یا گزارش‌ها حاصل تحقیقاتی است که قبلاً انجام گرفته و برای داوری ارسال گردیده است.

والسلام

دکتر عزت‌الله نادری - دکتر مریم سیف نراقی

پاییز ۱۳۸۹